

УДК 330.341:334.724

PROBLEMS AND PROSPECTS OF FUNCTIONING OF STATE ECONOMIC ASSOCIATIONS IN THE CONTEXT OF PROVIDING INNOVATIVE DEVELOPMENT

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Kononenko L.V./ Кононенко Л.В.

s.e.s., as.prof. / к.е.н., доц.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>

Kherson State agrarian and economic University,

73006, 23 Stritenska Str., Kherson, Ukraine

Херсонський державний аграрно-економічний університет,

73006, вул. Стрітенська, 23, Херсон, Україна

Savchenko V.M./ Савченко В.М.

s.e.s., prof. / к.е.н., проф.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2496-2525>

Kherson State agrarian and economic University,

73006, 23 Stritenska Str., Kherson, Ukraine

Херсонський державний аграрно-економічний університет,

73006, вул. Стрітенська, 23, Херсон, Україна

Nazarova H.B./ Назарова Г. Б.

s.e.s., as.prof. / к.е.н., доц.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7401-0402>

Central Ukrainian National Technical University,

25030, 8 Universytetska Ave., Kropyvnytskyi, Ukraine

Центральноукраїнський національний технічний університет,

25030, просп. Університетський, 8, Кропивницький, Україна

Анотація. У публікації розглянуто особливості функціонування державного сектору, акцентовано увагу на ефективності діяльності підприємств, які засновані на державній власності. Зазначено, що ефективність функціонування державних господарських об'єднань обумовлена тим, що вони мають більш високий інноваційний потенціал, ніж окреме взяте державне підприємство. Акцентовано увагу на необхідності впровадження політики узгодження державної власності і ринкової конкуренції для забезпечення інноваційного розвитку.

Ключові слова: державний сектор економіки, ефективність, інноваційна діяльність, ринкова конкуренція, ефективність

Abstract. The publication considers the peculiarities of the functioning of the public sector, focuses on the efficiency of enterprises based on state ownership. It is specified that the efficiency of functioning of state economic associations is due to the fact that they have a higher innovation potential than a separate state enterprise. Emphasis is placed on the need to introduce a policy of harmonization of state property and market competition to ensure innovative development.

Keywords: public sector of economy, efficiency, innovation activity, market competition, efficiency

Основою соціально-економічного розвитку як країни в цілому, так і окремих її регіонів, є інновації. Інновації потребують ризикованих інвестицій, що є фактором гальмування інноваційного розвитку у приватному секторі. Процеси глобалізації та інтернаціоналізації обумовлюють об'єктивну необхідність підвищення конкурентоспроможності підприємств країни, що неможливо без впровадження інновацій. Це визначає необхідність державного регулювання інноваційної діяльності шляхом підтримки приватного інноваційного бізнесу, або створення інноваційних державних підприємств.

У сучасних умовах більшість наукових досліджень з економіки зосереджена на функціонуванні приватного сектору. У період становлення ринкової економіки превалювала думка щодо неефективності державних господарських структур. Проте, світовий досвід це спростовує [1]. Так, другу позицію у топі 10 найкращих компаній світу у 2023 році посів державний нафтовий гігант Saudi Aramco [2]. За 2022 рік ця державна компанія отримала близько 159 мільярдів доларів прибутку, що було найвищим приростом прибутку серед усіх фірм, які входять до Global 500.

Третє місце у топі 10 найкращих компаній світу у 2023 році також посіла державна китайська енергетична компанія (Китайські електричні мережі «State Grid»), яка задовольняє близько 80% потреб Китаю в електроенергії. За 2022 рік її прибуток зріс на 15% [2]. У 2018 році Китайські електричні мережі «State Grid» посідали друге місце, тоді як третє та четверте місце - державні підприємства Китаю: Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation» та Китайська енергетична та хімічна компанія «Sinorec» [1].

Незважаючи на те, що Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation» у 2023 році посіла п'яте місце замість четвертого, вона залишилась у топі 10 найкращих компаній світу. За 2022 рік Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation» продемонструвала незначне зростання порівняно з міжнародними нафтовими гігантами, такими як Saudi Aramco або Exxon Mobil. Проте, хоча

виручка зросла лише приблизно на 17% порівняно з 2021 роком, прибуток збільшився більш ніж удвічі.

Друга за величиною державна компанія Китаю - Китайська енергетична та хімічна компанія «Sinopet», посіла шосту позицію у рейтингу Global 500. «Sinopet» спеціалізується на переробці сирової нафти на різні споживчі товари. У топі 10 найуспішніших компаній світу у 2023 році чотири є державними.

У топі 10 найкращих компаній світу у 2022 році було п'ять державних: Китайські електричні мережі «State Grid», Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation», Китайська енергетична та хімічна компанія «Sinopet», державний нафтовий гігант Саудовської Аравії (Saudi Aramco), Китайська державна будівна компанія (China State Construction Engineering).

У топі 10 найкращих компаній світу у 2021 році - три були державними: Китайські електричні мережі «State Grid», Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation», Китайська енергетична та хімічна компанія «Sinopet».

У 2020 році – чотири державні компанії у топі 10 найкращих компаній світу: Китайські електричні мережі «State Grid», Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation», Китайська енергетична та хімічна компанія «Sinopet», державний нафтовий гігант Саудовської Аравії (Saudi Aramco).

У 2018 році - державні китайські корпорації посіли три позиції у топі 10 найкращих компаній світу. Більш того, вони отримали три позиції з п'яти найбільших компаній світу рейтингу «Fortune Global 500». На другому, третьому та четвертому місцях списку знаходились відповідно Китайські електричні мережі «State Grid», Китайська національна нафтохімічна корпорація «China National Petroleum Corporation», Китайська енергетична та хімічна компанія «Sinopet» [1].

Протягом останніх шести років у топі 10 найкращих компаній світу державними були від п'яти (у 2022 році) до трьох (у 2018, 2019 рр.), що дає

підстави визнати функціонування підприємств державної власності достатньо ефективним. Невипадковим є і те, що у топі 10 найкращих компаній світу постійно три – китайські державні корпорації. Стабільний успіх китайських державних корпорацій насамперед пояснюється перманентною технічною модернізацією виробництва та інтеграцією науково-дослідних установ та вищих навчальних закладів із найбільшими промисловими підприємствами [1].

Підприємства державного сектору відіграють особливу роль у інноваційному процесі. Світовий досвід свідчить про ефективність функціонування державних господарських об'єднань, що мають більш високий інноваційний потенціал, ніж окреме взяте державне підприємство. Перевагами державних корпоративних об'єднань є високий рівень концентрації та технологічна інтеграція виробництва [3, с. 38]. Проте, реалізація в Україні з 1990-х років принципу “laissez faire” (повної економічної свободи особистості й вільної конкуренції, які не обмежуються втручанням держави) [4, с. 13], призвели до того, що держава самоусунулася від адекватної політики підтримки тих виробництв, які мають наявні та перспективні конкурентні переваги [3, с. 27].

Закордонні наукові дослідження свідчать про активне залучення державних підприємств до інноваційної діяльності, що пов'язано з їх «унікальним становищем» та має прояв впливу на інші суб'єкти господарювання шляхом створення спільних цінностей. Так, П. Тонурист і Е. Каро розглядають державні суб'єкти господарювання як інструменти інноваційної політики та агентів змін у межах ширших інноваційних систем, які мають можливість долати більшість традиційних проблем інноваційної політики від організаційних до фінансових [5]. Ф. Беллок у своїй роботі доводить, що неефективність діяльності державних підприємств не пов'язана з державною власністю, а скоріше спричинена деякими іншими умовами. Він зосереджує увагу на динамічній ефективності [6]. На його думку, цілеспрямовані заходи на підвищення прихильності менеджерів до довгострокового інвестування, а також на усунення корупції та зменшення

політичного втручання, хоча і є складними та важкими для реалізації, можуть позитивно вплинути довгостроковий технічний прогрес, ніж проста приватизація компаній. Такий підхід залишає простір для вивчення та впровадження політики, що забезпечить узгодження державної власності і ринкової конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Ясиновська, О. С. Правовий статус державних господарських об'єднань: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 "Господарське право; господарсько-процесуальне право". НАН України, Держ. установа "Ін-т екон.-прав. дослідж. ім. В. К. Макутова НАН України". Київ, 2020. 194 с.
2. Global 500. URL: fortune.com/global500
3. Кіндзерський Ю.В. Антикризова промислова політика: варіант вітчизняного концепту. *Вісник НАН України*. 2016. №. 10. С. 27-42.
4. Кісіль М.І., Саловська Л.В. Регулювання доходів сільського населення: монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. 222 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/12031> (дата звернення: 11.08.2023).
5. Tönurist P. State owned enterprises as instruments of innovation policy. *Annals of Public and Cooperative Economics*. 2016. P. 1-26. URL : <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/apce.12126/full> (дата звернення: 08.08.2023).
6. Belloc F. Innovation in State-owned Enterprises: Reconsidering the Conventional Wisdom. Department of Economics, University "G. d'Annunzio" of Chieti-Pescara. Chieti-Pescara, 2014. 32 p. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/54748/1/MPRA_paper_54748.pdf (дата звернення: 08.08.2023).

Відправлено: 14.08.2023

© Кононенко Л.В., Савченко В.М., Назарова Г.Б.